

Piotr Sławiński

 <https://orcid.org/0000-0001-8729-0845>

pslawinski@kielce.archiwa.gov.pl

Archiwum Państwowe w Kielcach

„Ku Wyżynom” (1933–1937) – czasopismo wydawane przez Koło Literackie uczniów Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu

 <https://doi.org/10.15633/sts.3202>

„Ku Wyżynom” (1933–1937) – czasopismo wydawane przez Koło Literackie uczniów Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu

Abstrakt

Sandomierz ma bogate tradycje prasowe. Ukazywało się tu ok. 230 tytułów czasopism. W okresie międzywojennym wydawano cztery tytuły prasy szkolnej: „Spójnię” (1916–1939) w męskiej szkole średniej, „Nasz Głos” (1917–1918) w Żeńskiej Szkole Filologicznej, „Razem Młodzi Przyjaciele” (1925) w Żeńskim Seminarium Nauczycielskim oraz „Ku Wyżynom” (1933–1937) w Gimnazjum Diecezjalnym. Tylko „Spójnia” doczekała się opracowania monograficznego. Niniejszy artykuł prezentuje czasopismo „Ku Wyżynom”. Przedstawia informacje o szkole zwanej niższym seminarium duchownym i funkcjonującym w nim Kole Literackim, które było wydawcą pisma. Omawia, jak powstało pisemko i jak je wydawano. Przeanalizowano periodyk zarówno pod względem formalno-wydawniczym, jak i pod kątem zawartości treściowej.

Słowa kluczowe: prasa Sandomierza, prasa szkolna, prasa religijna, prasa XX w., organizacje uczniowskie, szkolnictwo średnie, Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu

“Ku Wyżynom” (1933–1937) – The Magazine Published by the Literature Circle of Students at the Diocesan Curia Junior High School in Sandomierz

Abstract

Sandomierz has a rich publishing tradition. Approximately 230 magazine titles have been published there. In the interwar period, four school magazines were published: “Spójnia” (1916–1939) at the boys' junior high school; “Nasz Głos” (1917–1918) at the Girls' Philological School; “Razem Młodzi Przyjaciele” (1925) at the Girls' Teacher Training College; and “Ku Wyżynom” (1933–1937) at the Diocesan junior high school. The magazine “Spójnia” is the only one that has been the subject of a monographic study. This article presents the magazine “Ku Wyżynom.” It provides information about the school known as the minor seminary and the Literature Circle which operated in it and was the publisher of the magazine. How the magazine was created and published are also discussed. The periodical was analyzed both in terms of its formal and publishing aspects as well as in terms of its content.

Keywords: Sandomierz publications, school publications, religious publications, 20th-century publications, student organizations, junior high school education, Diocesan Curia junior high in Sandomierz

Niniejszy artykuł ma na celu przybliżenie zagadnień związanych z wydawaniem czasopisma szkolnego „Ku Wyżynom” przez uczniów Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu. Monograficzne opracowanie tego periodyku ma charakter przyczynkowski do opracowania problematyki badawczej całej prasy Sandomierza¹. „Ku Wyżynom” zalicza się do segmentu prasy szkolnej i studenckiej. Ze względu na miejsce wydawania i poruszaną tematykę zahacza też o segment prasy religijnej. Z okresu międzywojennego najbardziej znanym czasopismem szkolnym w Sandomierzu była „Spójnia”² wydawana od 1916 r. Powstała ona w Męskiej Szkole Filologicznej z połączenia dwóch pism: „Biesiadnik” i „Przebłysk”, i z przerwami mimo zmian organizacyjnych placówki istnieje do dziś (1916–1939, 1988–1990, od 1994 r.)³. W szkołach żeńskich również wydawano pismka szkolne: „Nasz Głos” (1917–1918) redagowany przez uczennice Żeńskiej Szkoły Filologicznej oraz „Razem Młodzi Przyjaciele” (1925) w Żeńskim Seminarium Nauczycielskim. Redakcja tego drugiego pisma połączyła się z redakcją „Spójni”.

Pismo „Ku Wyżynom” wydawane w tzw. niższym seminarium duchownym dotychczas nie było szerzej znane. Jego opracowanie uzupełnia wiedzę o sandomierskiej prasie szkolnej i religijnej w okresie międzywojennym. Na marginesie warto dodać, że w Wyższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu od 1992 r. ukazuje się czasopismo „Powołanie. Pismo Alumnów WSD Sandomierz”⁴.

W ramach opracowywania niniejszego zagadnienia przeanalizowano zawartość czasopisma. Korzystano z oryginalnych wersji redakcyjnych poszczególnych numerów przechowywanych w Archiwum Diecezji Sandomierskiej, w zespole Niższe Seminarium Duchowne w Sandomierzu.

Ks. Jan Wiśniewski już w 1921 r. wystąpił z inicjatywą uruchomienia męskiej szkoły średniej w Sandomierzu pod nazwą niższego seminarium duchownego. Do realizacji tego przedsięwzięcia doszło dopiero 1 września 1924 r., gdy otworzono Prywatne Gimnazjum Męskie Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu. Była to szkoła odpowiadająca najwyższym dwóm klasom gimnazjów państwowych typu

¹ Zob. I. Kasińska, P. Sławiński, *Prasa Sandomierza – tradycje i współczesność. Zarys problematyki*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 26 (2023), z. 3, s. 27–52.

² J. Mikosz, *Charakterystyka funkcji sandomierskiego pisma szkolnego pt. „Spójnia”. Analiza za lata 1917–1938*, w: *Postrzeganie sfery publicznej w perspektywie nauk humanistycznych*, red. P. Pomajda, E. Chodźko, Lublin 2022, s. 188–214, bc.wydawnictwo-tygiel.pl/publikacja/FC23BD46-F35A-F88E-1E24-B52B4960B944 [dostęp: 6 X 2022 r.].

³ „Spójnia” jest jednym z blisko 30 czasopism wydawanych w I Liceum Ogólnokształcącym Collegium Gostomianum od 1602 r. P. Sławiński, *Czasopisma wydawane w Collegium Gostomianum*, „Spójnia”. Wydanie specjalnie 100 lat „Spójni”, Sandomierz 2016, s. 8–11.

⁴ W latach 1992–1993 czasopismo to nosiło nazwę „He Klesis. Pismo alumnów WSD Sandomierz”. Dodatkowo przez kilkanaście lat wydawano periodyk dla dzieci i młodzieży: „Przyjaciół. Pismo Młodych Przyjaciół WSD w Sandomierzu”.

humanistycznego (VII i VIII) i umożliwiała uzyskanie matury przez absolwentów. Posiadanie świadectwa dojrzałości od 1926 r. było warunkiem koniecznym przyjęcia kandydata do seminarium duchownego. W roku szkolnym 1929/1930 dodano kolejną klasę VI, a 8 czerwca 1932 r. Gimnazjum Kurii Diecezjalnej otrzymało od Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pełne prawa gimnazjum państwowego. Od 1 września 1938 r. – co wynikało z jędrzejewiczowskiej reformy szkolnej – klasy VII i VIII stopniowo przekształcono w liceum typu humanistycznego z wydziałem klasycznym. Dyrektorem wymienionych szkół był rektor seminarium duchownego ks. Adam Szymański. Dla tego zakładu w latach 1926–1929 wzniesiono budynek znajdujący się przy kościele św. Michała na wprost Bramy Opatowskiej. W 1939 r. został on zajęty przez Niemców na siedzibę Żandarmerii Polowej (Feldgendarmarie), po wojnie zaś mieścił się w nim Urząd Bezpieczeństwa, a później milicja i prokuratura. Gmach zwrócono diecezji sandomierskiej w 1992 r. Placówka ta z przerwą na czas okupacji niemieckiej funkcjonowała do 1956 r., czyli do jej likwidacji przez władze komunistyczne⁵.

W 2024 r. zespół Niższe Seminarium Duchowne w Sandomierzu należący do Archiwum Diecezji Sandomierskiej został uporządkowany i zinwentaryzowany. Wcześniej część archiwaliów obecnego zespołu była rozproszona i znajdowała się poza inwentarzami zarówno w Archiwum Diecezji Sandomierskiej, jak i w Bibliotece Diecezjalnej w Sandomierzu. Przy pisaniu tego artykułu korzystano przede wszystkim z następujących dokumentów wyżej wspomnianego zespołu: Księga Sprawozdań Koła Literackiego Uczniów Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu [1929] 1932–1938 (sygn. 181, dawna R 2114) oraz czasopismo „Ku Wyżynom” (sygn. 182). Celem ustalenia imion uczniów i opiekuńcy Koła Literackiego przeanalizowano ich akta osobowe (sygn. 22, 34, 36–37, 41–43, 46, 63, 68–70).

Koło Literackie

W Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu w 1934 r. istniały cztery organizacje młodzieżowe: Koło Literackie, Koło Filozoficzno-Archeologiczne, Koło Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej⁶ oraz Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary⁷. Później powstała również drużyna harcerska⁸.

⁵ S. Kotkowski, *Formacja intelektualno-duszpasterska alumnów Seminarium Duchownego w Sandomierzu (1841–1926)*, „Studia Sandomierskie” (1980), nr 1, s. 45–46; P. Sławiński, *Collegium Gostomianum. Szkolnictwo średnie w Sandomierzu w latach 1915–1944*, t. 3, Sandomierz 2002, s. 24–25.

⁶ Od 1 III 1934 r. opiekunem LOPP został ks. Józef Stępień. *Uruchomienie działalności kółka L.O.P.P.-u*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 3, s. 9.

⁷ *Do chwili obecnej...*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 1, s. 11.

⁸ *Harcerz, Uroczystości w Drużynie*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 3, s. 7.

Koło Literackie zostało formalnie założone 20 listopada 1932 r. Jego twórcą był uczeń Jan Pietruszka⁹, a opiekunem ks. dr Adam Białecki¹⁰. Kolejnym opiekunem (potwierdzonym od 7 października 1933 r.) był Antoni Henryk Kasprzycki¹¹ – nauczyciel języka polskiego. Jak wynika z zachowanej Księgi protokołów od 20 października 1933 do 8 marca 1938 r. odbyły się 63 protokołowane zebrania członków koła. Protokoły te stanowią źródło informacji o wydawanym czasopiśmie „Ku Wyżynom”.

Liczba członków Koła Literackiego w 1934 r. wynosiła 31, w 1935 r. – 30, w 1936 r. – 32, w 1937 r. – 26. Osoby, które trzykrotnie opuściły zebranie bez usprawiedliwienia, były skreślane z listy członków. Spotkało to Stanisława Jacha i Wacława Pikulę¹².

Koło kładło „szczególny nacisk na pogłębianie wiadomości z literatury polskiej i na kształcenie się w języku polskim”¹³. Na pierwszym zebraniu wybrano Zarząd: prezesem został Jan Pietruszka; sekretarzem generalnym Marcel Rokwisz¹⁴; sekretarzami sekcyjnymi: Marcel Rokwisz z klasy VIII, Jan Bania¹⁵ z klasy VII, Czesław Florkiewicz¹⁶ z klasy VI; skarbnikiem Tadeusz Jędrzejczyk¹⁷. Na zebraniu z 25 maja

⁹ Jan Pietruszka (1912–1978) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1930–1933), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1938 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 3, M–R, Sandomierz 2017, s. 161.

¹⁰ Ks. Adam Białecki (1897–1970) – ukończył Seminarium Duchowne w Sandomierzu, w 1921 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Po odbyciu studiów polonistycznych na Uniwersytecie Poznańskim w 1925 r. uzyskał stopień doktora filozofii. Był profesorem Seminarium Duchownego w Sandomierzu (1925–1933) i wicerektorem Niższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu (1931–1933). B. Stanaszek, R. Nowakowski, *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 1, A–G, Sandomierz 2014, s. 50–51.

¹¹ Antoni Henryk Kasprzycki (ur. 17 I 1889 r. w Iwaniskach) posiadał kwalifikacje zawodowe do nauczania języka polskiego w szkołach średnich ogólnokształcących i seminariach nauczycielskich. Pracował w Prywatnym Gimnazjum Żeńskim w Sandomierzu i Niższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu. Archiwum Diecezji Sandomierskiej [dalej: ADS], Niższe Seminarium Duchowne w Sandomierzu [dalej: NSDwS], sygn. 22; P. Sławiński, *Collegium Gostomianum...*, dz. cyt., s. 97.

¹² ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 61.

¹³ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 1–2.

¹⁴ Marcel Rokwisz zmarł 12 V 1935 r. *Kronika*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 9, s. 1–2.

¹⁵ Jan Bania (1912–1987) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1932–1934), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1939 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, *Słownik biograficzny...*, t. 1, dz. cyt., s. 32–33.

¹⁶ Czesław Florkiewicz (1915–1953) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1932–1935), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1940 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, *Słownik biograficzny...*, t. 1, dz. cyt., s. 198.

¹⁷ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 1–2.

1933 r. wybrano nowy Zarząd: prezesem został Walenty Wójcik¹⁸, wiceprezesem Zygmunt Ignacy Gaj¹⁹, sekretarzem Bohdan Słaboń, skarbnikiem zaś Tomasz Wąsik²⁰. Do Komisji Rewizyjnej wybrano Adama Porębskiego²¹ i Franciszka Garasa (od 20 listopada 1932 r.), Feliksa Trubiarza, Czesława Florkiewicza i Kazimierza Kubalę (od 25 maja 1933 r.)²².

Dziwiątego maja 1934 r. wybrano kolejny Zarząd w składzie: Antoni Pałęga – prezes, Kazimierz Kubala – wiceprezes, Władysław Bińczor, Władysław Komorniczak – kronikarze, Jan Gąsawski i Jan Król²³ – członkowie redakcji, a od 13 maja Jan Król jako skarbnik²⁴. Do Komisji Rewizyjnej wybrano Adama Porębskiego i Franciszka Garasa. Od 4 maja 1936 r. w nowym Zarządzie znaleźli się: Piotr Książka – prezes, Adam Kopyś – wiceprezes, Bolesław Szymański²⁵ – sekretarz. Komisję Rewizyjną stanowili: Jan Paweł Marek, Eugeniusz Cieślakowski i Julian Rzeźnik. Natomiast od 7 kwietnia 1937 r. do Zarządu należeli: Władysław Pręda – prezes, Jan Molga – wiceprezes, Julian Rzeźnik – sekretarz, z kolei do Komisji Rewizyjnej: Franciszek Data, Stefan Bareła i Henryk Julian Wiktorowski²⁶. Ostatni Zarząd powołano 6 maja 1935 r., a w jego skład weszli: Antoni Mąkosa – prezes, Tadeusz

¹⁸ Walenty Wójcik (1924–1990) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1931–1934), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1939 r. został wyświęcony na kapłana, w 1961 r. otrzymał sakrę biskupią. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 4, *S–Ż. Biskupi i uzupełnienia*, Sandomierz 2019, s. 335–336.

¹⁹ Zygmunt Ignacy Gaj (ur. 1914) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1931–1935), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1941 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, *Słownik biograficzny...*, t. 1, dz. cyt., s. 212.

²⁰ Tomasz Wąsik (1911–1966) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1930–1934), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1939 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, *Słownik biograficzny...*, t. 4, dz. cyt., 197–198.

²¹ Adam Porębski (1913–1980) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1930–1933), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1938 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, *Słownik biograficzny...*, t. 3, dz. cyt., s. 197–198.

²² ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 1–2, 13–14.

²³ Jan Król (1915–1989) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1932–1936), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1941 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 2, *H–Ł*, Sandomierz 2015, s. 154.

²⁴ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 40.

²⁵ Bolesław Szymański (1916–1991) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1933–1937), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1942 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, *Słownik biograficzny...*, t. 4, dz. cyt., s. 139.

²⁶ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 105.

Jelonkiewicz – wiceprezes, Stanisław Dudela²⁷ – sekretarz. Komisję Rewizyjną stanowili Stanisław Czernik²⁸ i Tadeusz Szlenzak²⁹.

Na pierwszym zebraniu Koła Literackiego rozdano między członków tematy do opracowania wskazane przez opiekuna ks. A. Białeckiego³⁰. Podczas zebrań koła jego członkowie wygłaszali referaty, nad którymi odbywała się dyskusja³¹. Po trzy

²⁷ Stanisław Dudela (1915–1982) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1933–1936), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1941 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, *Słownik biograficzny...*, t. 1, dz. cyt., s. 172–173.

²⁸ Stanisław Czernik (1916–2006) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1934–1936), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1941 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, *Słownik biograficzny...*, t. 1, dz. cyt., s. 148–149.

²⁹ Tadeusz Szlenzak (1916–1997) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1934–1937), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1942 r. został wyświęcony na kapłana. Wstąpił w 1946 r. do opactwa benedyktyńskiego w Tyńcu i przybrał zakonne imię Wojciech. Kapelan 2. Pułku Piechoty Legionów AK, pseudonim „Jur”. R. Piwko, *Ojciec Wojciech Szlenzak (1916–1997). Strażnik pamięci o Sandomierskich Kolumbach*, Kielce 2019.

³⁰ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 1–2.

³¹ Wykaz referatów:

¹ Tadeusz Jędrzejczyk, *Sonet polski* – 23 I 1933 r.

² Piotr Siczek, *Na czym polega jasność i czystość stylu* – 2 II 1933 r.

³ Aleksander Szczęsny, *Postaci krasomówcze i zwroty retoryczne* – 4 III 1933 r.

⁴ Jan Pietruszka, *Marszałek Piłsudski, Wskrzesiciel Polski* – 19 III 1933 r.

⁵ Władysław Mieczysław Piotrowski, *O polskim orle* – 19 III 1933 r.

⁶ Stanisław Hamera, *Warszawa przemówiła* – 19 III 1933 r.

⁷ Feliks Turbiarz, *Dowcip, humor i satyra* – 5 V 1933 r.

⁸ Mieczysław Rurarz, *Proza opisowa, opowiadająca i rozumowa* – 12 VI 1933 r.

⁹ Tadeusz Jędrzejczyk, *Satyra w Polsce* – 7 X 1933 r.

¹⁰ Aleksander Szczęsny, *John Galsworthy – laureat Nobla* – 25 X 1933 r.

¹¹ Jerzy Brodecki, *Bezrobocie w Polsce* – 8 XI 1933 r.

¹² Feliks Turbiarz, *Przeżycia jednego dnia wychowanka Niższego Seminarium Duchownego* – 11 XI 1933 r.

¹³ Aleksander Szczęsny, *Wspomnienie o Sienkiewiczu* – 6 XII 1933 r.

¹⁴ Zygmunt Ignacy Gaj, *Powstanie Listopadowe w poezji polskiej* – 21 I 1934 r.

¹⁵ Piotr Siczek, *Górny Śląsk* – 7 II 1934 r.

¹⁶ Tadeusz Jędrzejczyk, *Pokolenie pozytywistyczno-romantyczne w „Lalce” – Wokulski* – 21 II 1933 r.

¹⁷ Antoni Pałęga, *Stała wartość „Pana Tadeusza”* – 7 III 1934 r.

¹⁸ Józef Bil, *Racjonalizm a romantyzm* – 11 IV i 9 V 1934 r.

¹⁹ Walenty Wójcik, *Towianizm* – 6 VI 1934 r.

²⁰ Stanisław Dudela, *Wspomnienia wakacyjne* – 6 IX 1934 r.

²¹ Władysław Komorniczak, *Polskość w „Panu Tadeuszu” Mickiewicza* – 25 X 1934 r.

²² Adam Szelaąg, *Racjonalizm i mistyka w improwizacji Konrada z cz. III „Dziadów” Mickiewicza* – 28 (?) X 1934 r.

referaty wygłosiło czterech członków: Stefan Bareła, Feliks Broś, Tadeusz Jędrzejczyk i Aleksander Szczęśny, po dwa referaty dziewięciu członków: Remigiusz Bo-

23. Antoni Pałęga, *Wieża polska w „Chłopach” Reymonta* – 30 X 1934 r.
24. Adam Szelaąg, *Idea kultury średniowiecznej – czasy nowożytne a chwila powojenna* – 12 XI 1934 r.
25. Lucjan Wojciechowski, *Zagadnienia społeczne w „Ludziach bezdomnych” Żeromskiego* – 26 XI 1934 r.
26. Tadeusz Szlenzak, *Mikołaj Rej jako ojciec literatury polskiej* – 21 I 1935 r.
27. Tadeusz Jelonekiewicz, *Krasicki na tle współczesnej epoki* – 11 II 1935 r.
28. Feliks Broś, *Idea wyzwolenia Polski w koncepcji trzech wieszczów* – 25 II 1935 r.
29. Feliks Broś, *Moi koledzy – charakterystyka zbiorowa* – 11 III 1935 r.
30. Feliks Broś, *Roza Weneda jako uosobienie tragizmu narodowego* – 25 III 1935 r.
31. (?), *Walka ze słabością narodu w utworach Wyspiańskiego* – 8 IV 1935 r.
32. Stanisław Dudela, *Poglądy Prusa na emancypację kobiet* – 20 V 1935 r.
33. Stanisław Czernik, *„Księgi pielgrzymstwa polskiego” a „Anelli”* – 19 IX 1935 r.
34. Edmund Kochanowski, *Chłop u Reymonta* – 10 X 1935 r.
35. Antoni Mąkosza, *Stosunki kulturalne i gospodarcze na wsi u Reymonta a zagadnienia te dziś* – 24 X 1935 r.
36. Mieczysław Ośka, *Chłop w literaturze polskiej po powstaniu 1863 r.* – 14 XI 1935 r.
37. Marian Osuch, *Ideologia „Dziadów Kowieńskich”* – 14 XII 1935 r.
38. Józef Lipidałski, *„Pan Tadeusz” i „Nad Niemnem” jako dwa eposy opiewające Litwę* – 16 I 1936 r.
39. Feliks Kowalik, *Obraz społeczeństwa polskiego w „Lalce” Prusa* – 12 II 1936 r. i 17 III 1937 r.
40. Józef Dziadowicz, *Jakim cnotom i zaletom swych obywateli zawdzięcza państwo swą potęgę* – 27 II 1936 r.
41. Tadeusz Jakubiak, *Skarga – nauczyciel narodu* – 26 III 1936 r.
42. Remigiusz Bonarek, *Kult polskości w „Panu Tadeuszu”* – 18 V 1936 r.
43. Tadeusz Szlenzak, *Miłość ojczyzny w III części „Dziadów”* – 19 VI 1936 r.
44. Adam Kopyś, *Ks. Piotr Skarga w czterechsetną rocznicę urodzin* – 2 X 1936 r.
45. Piotr Książka, *Duchowe przeobrażenie Kmicica i ks. Jacka Robaka* – 15 i 29 X 1936 r.
46. Julian Rzeźnik, *Literatura jako strażnica ducha narodowego od początku dziejów do Mickiewicza* – 26 XI 1936 r.
47. Tadeusz Jakubiak, *Sienkiewicz pokrzepicielem narodu* – 17 XII 1936 r.
48. Remigiusz Bonarek, *Idea wyzwolenia Ojczyzny u trzech wieszczów* – 20 I 1937 r.
49. Stefan Bareła, *Zagadnienia narodowe w „Odprawie posłów greckich” i ich aktualność dzisiaj* – 11 II 1937 r.
50. Julian Rzeźnik, *Romantyzm* – 16 IX 1937 r.
51. Franciszek Data, *Walka Słowackiego z Mickiewiczem* – 24 X 1937 r.
52. Stefan Bareła, *Skarga i Mickiewicz* – 15 XI 1937 r.
53. Jan Molga, *Zagadnienie zemsty w twórczości trzech wieszczów, opracowane na podstawie trzech dzieł, a mianowicie „Konrada Wallenroda” Mickiewicza, „Kordiana” Słowackiego i „Irydiona” Krasińskiego* – 29 XI 1937 r.
54. Roman Mazurkiewicz, *Mesjanizm trzech wieszczów* – 11 XII 1937 r.
55. Stefan Bareła, *Zasługi obywatelskie Sienkiewicza* – 14 II 1938 r.
56. Stanisław Jarzyna, *Pogląd Żeromskiego na pracę społeczną na podstawie jego dzieł* – 8 III 1938 r.

narek, Stanisław Dudela, Tadeusz Jakubiak, Antoni Pałęga, Julian Rzeźnik, Adam Szeląg³², Piotr Siczek, Tadeusz Szlenzak, Feliks Turbiarz³³. Po jednym referacie wygłosiło 26 członków: Józef Bil, Jerzy Brodecki, Stanisław Czernik, Franciszek Data, Józef Dziadowicz, Zygmunt Ignacy Gaj, Stanisław Hamera, Stanisław Jarzyna, Tadeusz Jelonkiewicz, Edmund Kochanowski, Adam Kopyś, Feliks Kowalik³⁴, Piotr Książka, Józef Lipidański, Roman Mazurkiewicz³⁵, Antoni Mąkosa, Jan Mologa, Marian Osuch, Jan Pietruszka, Władysław Mieczysław Piotrowski, Mieczysław Rurarz, Władysław Komorniczak, Lucjan Wojciechowski, Walenty Wójcik i jeden autor anonimowy. Referaty dotyczyły przeważnie literatury, a tylko trzy życia społecznego.

Antoni Kasprzycki, opiekun koła, 7 października 1933 r. zaproponował załączenie do statutu koła punktu „Ćwiczenie się w publicystyce”³⁶. Następnie – jak wynika z protokołu Koła Literackiego – Feliks Turbiarz, wiceprezes Zarządu, na zebraniu z 25 października 1933 r. poruszył kwestię pisemka licealnego (!)³⁷. Inicjatywa ta została entuzjastycznie przyjęta przez obecne na zebraniu osoby. Wybrano Zarząd pisemka, w skład którego weszli uczniowie: Walenty Wójcik – redaktor, Feliks Turbiarz – kronikarz, a także trzech członków redakcji: Jan Bania, Czesław Florkiewicz i Antoni Mąkosa. Ogłoszono konkurs na tytuł gazetki, rozstrzygnięty 8 listopada 1933 r. Pisemko miało być wydawane od 1 grudnia 1933 r. dwa razy w miesiącu po pierwszym i 15. dniu miesiąca³⁸. Później, gdy zapął do wydawania periodyku osłabł, miał się ukazywać w każdą niedzielę po pierwszym dniu miesiąca.

³² Adam Szeląg (1915–1994) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1932–1935), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1940 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, *Słownik biograficzny...*, t. 4, dz. cyt., s. 121–122.

³³ Feliks Turbiarz (1915–2004) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1931–1934), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1939 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, *Słownik biograficzny...*, t. 4, dz. cyt., s. 178.

³⁴ Feliks Kowalik (1916–1991) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1932–1935), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1940 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, *Słownik biograficzny...*, t. 2, dz. cyt., s. 134–136.

³⁵ Roman Mazurkiewicz (1956–1970) – uczęszczał do Gimnazjum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu (1935–1938), po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sandomierzu w 1944 r. został wyświęcony na kapłana. B. Stanaszek, R. Nowakowski, P. Tylec, *Słownik biograficzny...*, t. 3, dz. cyt., s. 48–49.

³⁶ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 16.

³⁷ Po jędrzejewiczowskiej reformie oświaty wprowadzonej w 1932 r. licea zaczęły funkcjonować dopiero na dwa lata przed wybuchem II wojny światowej.

³⁸ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 19–22.

W świetle informacji opublikowanych na łamach omawianej gazetki przyjęto „projekt wysunięty przez p. prof. Antoniego Kasprzyckiego redagowania przez Gimnazjum Kurji Diec. w Sandomierzu pisemka szkolnego zasilanego wyłącznie artykułami uczniów wspomnianego zakładu”³⁹.

Za składki członkowskie w wysokości 10 gr rocznie, uchwalone na pierwszym zebraniu, zakupiono zeszyt na Księgę protokołów i zaprenumerowano czasopismo „Tygodnik Ilustrowany”⁴⁰ i „Dziennik Literacki”⁴¹. Planowano również zaprenumerować „Kuźnię Młodych”⁴². Pozostałe pieniądze przeznaczone na prenumeratę czasopism postanowiono przekazać redakcji założonego pisemka⁴³.

Cechy formalno-wydawnicze „Ku Wyżynom”

Tytuł czasopisma „Ku Wyżynom” nie jest ewenementem. Wydawano przynajmniej trzy periodyki o tym tytule:

- „Ku Wyżynom” – pismo redagowane przez kleryków Niższego Seminarium Duchownego Księży Misjonarzy we Wilnie⁴⁴;
- „Ku wyżynom. Jednodniówka poświęcona odrodzeniu młodzieży polskiej” [pamiątka III-ego Dnia Wstrzemięźliwości i Ofiary urządzonego d. 2-ego lutego 1918 r., w święto M.B. Gromnicznej na rzecz głodnych i bezdomnych] – wydana w Poznaniu;
- „Ku Wyżynom. Jednodniówka” (1930), nr 1 – wydana w Płocku⁴⁵.

Czasopismo „Ku Wyżynom” wychodzące w Sandomierzu miało różne podtytuły: „Czasopismo Młodzieży Szkolnej” ((1933), nr 1–2; (1935), nr 1–2, 9; (1936), nr 1; (1937), nr 2); bez podtytułu ((1933), nr 3); „Czasopismo uczniów Gimnazjum Kurji Diecezjalnej w Sandomierzu” ((1934), nr 5) (inna wersja zapisu: „Czasopismo uczniów Gimn. Kurji Diec. w Sandomierzu” ((1935), nr 2)).

Czasopismo „Ku Wyżynom” nie miało stałej winiety, tak więc jej wygląd często się zmieniał. Po opublikowaniu pierwszego numeru, 6 grudnia 1933 r. ogłoszono

³⁹ ADS, NSDwS, sygn. 182, s. 6. „Ku Wyżynom”(1933), nr 1 [wersja 1, s. 6]; s. 12 [wersja 2, s. 8].

⁴⁰ „Tygodnik Ilustrowany” – ilustrowane czasopismo kulturalno-społeczne wydawane w Warszawie w latach 1859–1939.

⁴¹ Nie udało się ustalić danych o czasopiśmie „Dziennik Literacki” wydawanym w rozpatrywanym okresie.

⁴² „Kuźnia Młodych” (właściwie „Kuźnia Młodych. Czasopismo Młodzieży Szkolnej”) – periodyk (miesięcznik, a od 1933 r. tygodnik) wydawany w Warszawie w latach 1931–1936.

⁴³ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 4, 17, 22.

⁴⁴ J. Zając, *Nieznane fragmenty czasopism seminaryjnych mówiące o życiu duchowym w Łucku czasu II Rzeczypospolitej*, „Niepodległość i Pamięć” (2015), z. 3, s. 143–144.

⁴⁵ *Bibliografia polska 1901–1939*, t. 1, *Jednodniówki*, red. E. Dombek, H. Machnik, Warszawa 2013, s. 155.

konkurs na winietę czasopisma. Został on rozstrzygnięty 15 stycznia 1934 r. przez Komitet Redakcyjny. Wygrał projekt ucznia Bolesława Marszałka przedstawiający czarnego orła wznoszącego się do podniebnego lotu z napisem pod nim „Ku wyżynom”⁴⁶. Można potwierdzić trzy numery czasopisma z tym motywem, lecz za każdym razem dokonywano jego modyfikacji ((1934) nr 3 i 5; (1935) nr 4) (zob. Aneks 1–2).

Uczeń Jerzy Brodecki na zebraniu Koła Literackiego (6 grudnia 1933 r.) wysunął wniosek, by w pisemku licealnym zamieścić kącik harcerski. Po burzliwej dyskusji większością głosów wniosek został przyjęty. Członkowie koła zobowiązali się do pisania artykułów do nowego pisemka⁴⁷.

Na zebraniu Koła Literackiego z 21 lutego 1934 r. wybrano spośród członków dziewięciu pisarzy, którymi zostali: Jan Król, Kazimierz Kubala, Władysław Komorniczak, Stanisław Sitarski, Antoni Mąkosa, Władysław Bińczak, Czesław Florkiewicz, Jan Gąsawski, Stanisław Dudela i Bronisław Świechowski⁴⁸. Od 19 września 1935 r. na kolejnych pisarzy pisma wybrani zostali: Piotr Książka, Cieślakiewicz [?], Jan Paweł Marek, Mieczysław Frank i Józef Gałań⁴⁹. W pisemku publikowali ponadto Stefan Błasiak i Stanisław Jach⁵⁰.

Od 12 czerwca 1933 do 9 maja 1934 r. wydano cztery numery czasopisma. W początkowym okresie nie brakowało chętnych do zamieszczania artykułów w periodyku uczniowskim⁵¹. Opiekun Koła Literackiego na zebraniu z 6 września 1934 r. „zachęcał wszystkich członków, aby opracowywane zagadnienia do naszego pisemka ściślej były związane z celami naszego zakładu, naszego życia duchownego”⁵². Jak odnotowano w protokole Koła Literackiego z 30 października 1934 r.: „Redagowanie w dalszym ciągu naszego pisemka jest poważnie zagrożone z braku już nie tylko artykułów, pisanych prozą, lecz także wierszem”⁵³. Natomiast w protokole zabrania członków koła z 10 grudnia 1934 r. „postanowiono wydawać w dalszym ciągu. Po świętach ma się ukazać jego pierwszy po przerwie numer”⁵⁴.

W protokole rocznym podano informację, że „Ku Wyżynom” to pisemko ścienne i że w okresie od 9 maja 1934 do 6 maja 1935 r. „wyszły cztery nakłady „Ku Wyżynom”. Każdy nakład zawierał cenne artykuły, gdyż ich autorzy, często pod ukrytymi nazwiskami wlewali w nie cały swój zapał, cały swój talent pisarski. Nic więc dziwnego, że po wywieszeniu naszego pisemka, gromady kole-

⁴⁶ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 25, 28.

⁴⁷ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 25, 28.

⁴⁸ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 31–32.

⁴⁹ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 72.

⁵⁰ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 37–38.

⁵¹ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 37–38.

⁵² ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 44.

⁵³ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 48.

⁵⁴ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 53.

gów w chwilach wolnych od zajęć, zapełniały korytarz, karmiąc się treścią jego artykułów”⁵⁵.

Później „wskutek braku zainteresowania się ogółu kolegów naszego Zakładu wydawaniem dotychczas pismka «Ku Wyżynom» Zarząd przerwał [...] dalsze redagowanie tegoż pismka”. W okresie od 6 maja 1935 do 4 maja 1936 r. wydano dwa numery⁵⁶. Jednak zachowane egzemplarze sugerują, że mogło ich być trzy (nr 9 (!) z 11 czerwca 1935 r.). W roku szkolnym 1936/1937 planowano wydać na początku listopada 1936 r. kolejny numer⁵⁷. Na zebraniach Koła Literackiego poprzedzających wydanie planowanego numeru prezes Piotr Książka wielokrotnie zachęcał członków do składania artykułów do czasopisma. Jak wynika ze sprawozdania działalności Koła Literackiego za okres od 4 maja 1936 do 7 kwietnia 1937 r. Zarząd Koła wydał dwa numery czasopisma „Ku Wyżynom”. Numery te w odróżnieniu od poprzednich były „drukowane na maszynie”. Pracę tę wykonywał Jan Bystrzejewski⁵⁸.

Ostatnie informacje o planach wydania kolejnego numeru czasopisma pochodzą z zebrania Koła Literackiego z 15 listopada 1937 r. Niestety nie udało się potwierdzić, czy plany te doszły do skutku⁵⁹.

Zachowane materiały nie ułatwiają ustalenia szczegółów dotyczących poszczególnych numerów. Jak wynika z protokołów Koła Literackiego, czasopismo uczniowskie było wydawane w formie gazetki ściennej z wyjątkiem ostatnich dwóch numerów z roku szkolnego 1936/1937. Dostępne materiały są to po części różne wersje robocze. Z istnienia tekstów zapisanych na dwóch stronach kartki wynika, że periodyk poza formą gazetki ściennej miał formę tradycyjnego czasopisma. Niestety jego nakład jest nieznany. Było ono upowszechniane w formie gazetki ściennej w gmachu szkoły, a jednocześnie egzemplarze w formie papierowej kolportowano wśród uczniów i grona pedagogicznego.

Numeracja roczników czasopisma odnosiła się do poszczególnych lat szkolnych. Tak więc w roku I (1933/1934) wydano pięć numerów (nr 1 – przed 6 grudnia 1933 r., nr 2 – po 15 stycznia 1934 r., nr 3 – 4 marca 1934 r., nr 4 – kwiecień 1934 r., nr 5 – 3 czerwca 1934 r.); w roku II (1934/1935) – pięć numerów (nr 2 – 10 lutego 1935 r., nr 3 – 17 marca 1935 r., nr 4 – 12 lub 14 kwietnia 1935 r., nr 9 (!) – 11 czerwca 1935 r.); w roku III (1935/1936) – dwa numery (nr 1 – 24 października 1935 r., nr 2 – 24 grudnia 1935 r.), w roku IV (1936/1937) – także dwa numery (14 listopada 1936 r., 14 lutego 1937 r.). Zachowane numery czasopisma mają format 22,5 cm × 36,5 cm lub 23 cm × 36 cm. Liczba stron wahała się od 7 do 12. Należy jednak pamiętać, że poszczególne wersje tego samego numeru gazetki „Ku Wyżynom” mają różną liczbę stron.

⁵⁵ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 65.

⁵⁶ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 85.

⁵⁷ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 93.

⁵⁸ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 104.

⁵⁹ ADS, NSDwS, sygn. 181, s. 109.

Zawartość treściowa

Na początku prawie każdego numeru zamieszczano tekst sygnowany przez Redakcję⁶⁰ lub bez podpisu⁶¹, który poruszał bieżące sprawy dotyczące czasopisma. Artykuły podejmujące zagadnienia religijne opublikowali: autor o pseudonimie Osmet – trzy teksty⁶². Po jednym tekście: Józef Lipidałski – wspomnienia rekolekcyjne⁶³, Antoni Pałęga o Wieczery Pańskiej i o Bogu⁶⁴, Właczak o modlitwie⁶⁵ oraz anonimowi autorzy o krzyżu⁶⁶, o P.G. Frassatim⁶⁷, o rocznicy koronacji papieża⁶⁸ i o różańcu⁶⁹.

Artykuły literackie opublikowali: Franciszek Data – trzy teksty⁷⁰, Stanisław Jach – dwa teksty⁷¹ i Edmund Kochanowski – jeden tekst⁷². Po jednym artykule napisali: Zygmunt Gaj o Janie Wiktorze⁷³, Antoni Pałęga, o morzu w literaturze⁷⁴, Piotr Książka o stosunku Słowackiego i Mickiewicza do szlachty⁷⁵, Tadeusz Szlenzak o Mickiewiczu⁷⁶, Aleksander Szczęśny o rocznicy wydania Trylogii⁷⁷. Autor

⁶⁰ Redakcja, „Ku Wyżynom”, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1, s. 1–2; Przewodniczący Koła Literackiego [A. Pałęga], *Apel*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 1; Redakcja, *Hołd pamięci marszałka Piłsudskiego*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 9, s. 1–2; Redakcja, *Młodzieży* – „Ku Wyżynom”!, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 1; Redakcja, *Apel*, „Ku Wyżynom” (1937), nr 2, s. 1.

⁶¹ *Młodzieży – do pracy!*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 1, s. [1–2].

⁶² Osmet, *Nawrócenie*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 6–7; Osmet, *Niedola*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 6–7; Osmet, *Solidarność społeczeństwa jako fundament potęgi państwa*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 1–2.

⁶³ J. Lipidałski, *Wieniec chwały (Ze wspomnień rekolekcyjnych)*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 4–5.

⁶⁴ A. Pałęga, *Wieczera Pańska*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 2–4; p.a. [A. Pałęga], *Na cześć Twą, Boże!* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 6.

⁶⁵ Właczak, *Modlitwa starego żołnierza*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 3.

⁶⁶ *O Krzyżu*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. [4–5].

⁶⁷ *Żywy sztandar młodzieży chrześcijańskiej (Żywot P.G. Frassati’ego)*, „Ku Wyżynom” (1937), nr 2, s. 1–2.

⁶⁸ *Dwunasta rocznica koronacji Ojca św.*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 3, s. 9.

⁶⁹ *Potęga Różańca*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 1, s. [2–3].

⁷⁰ F. Data, *Burza w górach*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 8–9; F. Data, *Ideje mickiewiczowskie*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. [2]; F.[Francek] Data, *Myśli*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 10.

⁷¹ S. Jach, *Piorun*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 3–4; S. Jach, *Nasz dzwonnik i dzwonek*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1 [wersja 2, s. 6].

⁷² E. Kochanowski, *Nie ma róży bez kolców*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 1, s. [6–7].

⁷³ Z. Gaj, *Jan Wiktor – poeta współczesny*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1, s. 9

⁷⁴ p - - - a [A. Pałęga], *Literatura piękna*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 3, s. 8–9.

⁷⁵ P. Książka, *Stosunek Mickiewicza i Słowackiego do szlachty*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 6.

⁷⁶ T. Szlenzak, *Mickiewicz nauczycielem narodu*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 3–4.

⁷⁷ A. Szczęśny, *Pięćdziesięciolecie Trylogii Sienkiewicza*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1.

o inicjałach A.M. opublikował dwa artykuły dotyczące wybranych zagadnień w *Ludziach bezdomnych*, *Nad Niemnem* i *Lalce*⁷⁸, z kolei anonimowy autor o 100. rocznicy *Pana Tadeusza*⁷⁹.

Autorami artykułów historycznych byli: Kazimierz Kubala, który zamieścił pięć tekstów: o emigracji zarobkowej za ocean, o powstaniu styczniowym i o rocznicy 3 Maja 1791 r.⁸⁰; Bolesław Marszałek – trzy teksty, w tym dwa pod pseudonimem Bolmar o wojnie polsko-bolszewickiej i jeden o Józefie Weyssenhoffie⁸¹. Po dwa artykuły opublikowali: Zygmunt Gaj o Chopinie oraz o Barze i Raclawicach⁸² oraz Adam Pałęga o Kazimierzu Pułaskim i o bitwie pod Płowcami⁸³. Po jednym tekście napisali: B. Szymański – o odzyskaniu niepodległości⁸⁴, W. Olekowski – o kościele św. Jakuba w Sandomierzu⁸⁵, Walenty Wójcik – o odrodzeniu Polski⁸⁶, kryjący się pod pseudonimami: WsW-ky uczeń klasy VIII – o księciu śląskim Henryku II⁸⁷, autor o inicjałach A.M. oraz Feliks Broś – o powstaniu listopadowym⁸⁸, „Baca”⁸⁹ i anonimowi autorzy o Błękitnej Armii i o przyłączeniu Pomorza do Polski⁹⁰ oraz o bitwie pod Szczekocinami⁹¹.

⁷⁸ A.M., *Dola robotnika w „Ludziach bezdomnych” a w rzeczywistości dzisiejszej*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. [wersja robocza 2–5]; A.M., *Idea pracy i miłości w „Lalce” i „Nad Niemnem”*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. [wersja robocza 5].

⁷⁹ *W setną rocznicę „Pana Tadeusza”*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 3, s. 1–2.

⁸⁰ K. K.[Kubala], *Nie zapominajmy o rodakach!*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 5, s. 6–7; K. K.[Kubala], *3 maja 1791 roku*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 1–2; K. K.[Kubala], *Duchowieństwo a rok 1863*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 3; K. K.[Kubala], *Płynimy wciąż naprzód...*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 2; K. Kubala, *Za wolność*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 2, s. 1–3.

⁸¹ B. Marszałek, *Józef Weyssenhoff jako piewca lasów polskich*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1 [wersja 2, s. 4–6]; Bolmar [B. Marszałek], [niezachowana pierwsza część artykułu], „Ku Wyżynom” (1934), nr 4, s. ?–5 (tekst o bohaterskiej śmierci 18-letniego ucznia, który poległ w wojnie polsko-bolszewickiej); Bolmar [B. Marszałek], *Ochotnik bohater*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 4–6.

⁸² Z. Gaj, *Bar i Raclawice*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 5, s. 5–6; Z. Gaj, *O Chopinie*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 8–10.

⁸³ A. Pałęga, *Kazimierz Pułaski*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 4–5; A. Pałęga, *Płowce na szlaku dziejowym 1331–1934*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1, s. 10–12.

⁸⁴ B. Szymański, *W 18. rocznicę Niepodległości*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 2.

⁸⁵ W. Olekowski, *Przeważnie swego nie znacie (Kościół św. Jakuba w Sandomierzu)*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 3, s. 3–4.

⁸⁶ W. Wójcik, *Piętnastolecie odrodzonej Rzeczypospolitej*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1, s. 2.

⁸⁷ WsW-ky, uczeń kl. VIII, *Zapomniany bohater*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 2–3 (o księciu śląskim Henryku II).

⁸⁸ A.M., *Wspomnienie listopadowe*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. [5]; F. Broś, *Wspomnienie listopadowe*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1.

⁸⁹ „Baca”, *Opowieść legionisty*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 4–6.

⁹⁰ *Mare nostrum*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 3–6.

⁹¹ *Bóg i Ojczyzna*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 3, s. 4–5.

Artykuły o charakterze socjologicznym opublikowali: Feliks Kowalik – dwa teksty o przyszłości młodzieży⁹², T. Jakubiak – dwa teksty: o gazetach i o wyższych celach⁹³. Natomiast zagadnienia dotyczące przyszłości poruszali: Pająk⁹⁴ – jeden tekst, a także kryjący się pod pseudonimami: Kornel⁹⁵ – dwa teksty, Kwadryga⁹⁶ – jeden tekst. Po jednym artykule napisali: Mieczysław Ośka o moralności⁹⁷, Adam Szelaąg o młodzieży⁹⁸, Walenty Wójcik o nadziejach związanych z nowym rokiem szkolnym⁹⁹, autor podpisany inicjałami K.W.¹⁰⁰ oraz anonimowi autorzy o roli książek¹⁰¹ i harcerstwie – trzy teksty¹⁰².

Opublikowano myśli Józefa Piłsudskiego¹⁰³, cytaty z książki *Emancypantki* Bolesława Prusa¹⁰⁴ oraz sentencję Zygmunta Krasińskiego¹⁰⁵.

Zamieszczano wiersze Antoniego Pałęgi, których potwierdzono sześć, opublikowanych pod pseudonimami: Agęłap, p - - - a i p.a.¹⁰⁶; Kazimierza Kubali – cztery, z których dwa opublikował pod inicjałami K.K.¹⁰⁷; po jednym wierszu zamieścili:

⁹² F. Kowalik, *Dąż do ideału!*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 1–2; F. Kowalik, *Jakiej młodzieży nam potrzeba?*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 4, s. 5.

⁹³ T. Jakubiak, *Znaczenie gazety*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 7–8; T. Jakubiak, *„Ad maiora natus sum”*, „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 2–3.

⁹⁴ Pająk, *Moje marzenia o Twojej przyszłości*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 5, s. 3–4.

⁹⁵ Kornel, *Patrz w przyszłość!*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 1; Kornel, *Czyń dobrze!*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 1–2.

⁹⁶ Kwadryga, *W obawie o jutro*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 1, s. [9].

⁹⁷ M. Ośka, *Upadek moralny w czasach dzisiejszych*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. [2–4].

⁹⁸ A. Szelaąg, *Młodzież dzisiejsza (artykuł dyskusyjny)*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1, s. 6–8.

⁹⁹ Przewodniczący Koła Literackiego [W. Wójcik], *Na progu nowego roku szkolnego. „Mierz siły na zamiary, a nie zamiar podług sił”*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1, s. 3–4 [wersja 2, s. 1–2].

¹⁰⁰ K.W., *Głos abiturienta*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 5, s. 1–2.

¹⁰¹ *Rola książki*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. [1–2].

¹⁰² *Harcerstwo – jako organizacja ideowa*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 1, s. [5]; *Harcerstwo a wychowanie narodowe*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 3, s. 6; *Harcerz, Uroczystości w Drużynie*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 3, s. 7.

¹⁰³ „Ku Wyżynom” (1934), nr 3, s. 6–7.

¹⁰⁴ „Ku Wyżynom” (1934), nr 5, s. 11.

¹⁰⁵ „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. 2.

¹⁰⁶ Agęłap [A. Pałęga], *Na fali życia* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1933), nr 1, s. 4–5; Agęłap [A. Pałęga], *Pieśń Lotników* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1934), nr 5, s. 7–8; Agęłap [A. Pałęga], *Wesołego Alleluja* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 9–10; p - - - a [A. Pałęga], *Modlitwa* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1935), nr 9, s. [6]; p.a. [A. Pałęga], *Na cześć Twą, Boże!* [wiersz], art. cyt., s. 6; p.a., *Tam, hen, nad Bałtykiem* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 8–9.

¹⁰⁷ K. K.[Kubala], *Stalowe orły...* [wiersz o pilotach F. Żwirce i S. Wigurze], „Ku Wyżynom” (1933), nr 1, s. 12–13; K.K.[Kubala], *O dniu tak wielki!* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 1; K. Kubala, *Do poety* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1933), nr 2, s. 7; K. Kubala, *O cześć Ci Wodzu!* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1934), nr 3, s. 5.

Stefan Błasiak¹⁰⁸, Franciszek Data¹⁰⁹, Stanisław Jach¹¹⁰, Jan Pietruszka¹¹¹ i ukrywający się pod pseudonimami IKS¹¹² i N... I...¹¹³. Cztery wiersze były anonimowe¹¹⁴.

Czasopismo „Ku Wyżynom” miało stałe rubryki: *Kronikę* i na końcu każdego numeru *Ku pociesze braci szkolnej*. *Kronika* poruszała bieżące wydarzenia, dokumentowała np. akademie okolicznościowe: z okazji 3 Maja, ku czci św. Stanisława Kostki, w rocznicę odzyskania niepodległości Polski, na temat morza (zorganizowana przez drużynę harcerską), a także tydzień lotniczy zorganizowany przez L.O.P.P.¹¹⁵, obchodzone imieniny bp. Włodzimierza Jasińskiego, prezydenta Ignacego Mościckiego czy marszałka Józefa Piłsudskiego, rozgrywki w ping ponga i mecze w siatkówkę z Gimnazjum Męskim w Sandomierzu¹¹⁶.

Zamieszczano w nim dowcipy, krzyżówki, łamigłówki i szarady. Ich autorami byli m.in. Józef Smulczyński i Teodor Jelonkiewicz oraz niejaki Długonos.

Najwięcej (14 tekstów) opublikował Antoni Pałęga (A.P., Agęłap, p - - - a, p.a.); dziewięć tekstów – Kazimierz Kubala (K.K.); cztery teksty – Franciszek Data (F. Data, Francek Data); po trzy teksty: Zygmunt Gaj, Stanisław Jach, Bolesław Marszałek (Bolmar), autor o pseudonimie Osmet; po dwa teksty: Feliks Kowalik, T. Jakubiak, autor o pseudonimie Kornel, Stanisław Jach, Walenty Wójcik, autor o inicjałach A.M.; po jednym tekście: Feliks Broś, Pająk, Edmund Kochanowski, Piotr Książka, Józef Lipidański, W. Olekowski, Mieczysław Ośka, Tadeusz Postulski, Aleksander Szczęsny, Adam Szeląg Tadeusz Szlenzak, B. Szymański, Właczak i autorzy o pseudonimach: Kwadryga, WsW-ky, „Baca”.

Podsumowanie

„Ku Wyżynom”, jedno z czterech czasopism szkolnych okresu międzywojennego wydawanych w Sandomierzu, nie doczekało się dotychczas naukowego opracowania. Czasopismo redagowane i wydawane przez uczniów zrzeszonych w Kole Literackim przy Gimnazjum Diecezjalnym w Sandomierzu ukazuje różnorodność ich życia kulturalnego. Przedstawia działalność w organizacjach szkolnych i dokumentuje odbywające się tam wydarzenia. Przede wszystkim przedstawia bogatą

¹⁰⁸ S. Błasiak, Śmierć legionisty [wiersz], „Ku Wyżynom” (1933), nr 2, s. 4–5.

¹⁰⁹ F. Data, *Narodzie polski...* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 6.

¹¹⁰ S. Jach, *Czarny bór* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1933), nr 2, s. 3.

¹¹¹ J. Pietruszka, *Jesień (sonet)*, „Ku Wyżynom” (1933), nr 1.

¹¹² IKS, *Ku wyżynom* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1933), nr 2, s. 1.

¹¹³ N... I..., *Imieniny Wodza* [wiersz i tekst], „Ku Wyżynom” (1933), nr 1, s. 2–3.

¹¹⁴ *Idzie wiosna...* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 6–7; *Pokłon Królowi* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1936), nr 1, s. 2; *Powstałaś, Polsko...* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1935), nr 9, s. 3; *Wśród ciszy żyjąc...* [wiersz], „Ku Wyżynom” (1935), nr 2, s. [?].

¹¹⁵ Kronikarz [F. Turbier], *Kronika szkolna*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 1, s. 13; Kronikarz, *Kronika*, „Ku Wyżynom” (1934), nr 5, s. 12; Kronikarz, *Kronika*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 4, s. 7–8.

¹¹⁶ Uczestnik, *Z dnia na dzień*, „Ku Wyżynom” (1935), nr 1, s. [8].

działalność literacką i wydawniczą uczniów. Do szkoły uczęszczali chłopcy, którzy po zdaniu matury mieli wstąpić do seminarium duchownego i zostać kapłanami. Nie dziwi zatem duży nacisk pedagogów na właściwe przygotowanie kandydatów na księży pod względem polonistycznym i historycznym. Znajduje to odzwierciedlenie na łamach pisma. Nie wszyscy absolwenci Gimnazjum Diecezjalnego wybrali stan duchowny. Jednak jako wychowankowie tej szkoły zapewne angażowali się w swoim życiu w działalność społeczną.

Warto odnotować, że pierwsze teksty publikowali na łamach „Ku Wyzynom” późniejsi księża. Zdarza się, że ich młodzieńcze teksty są pomijane w zestawieniach bibliograficznych. Dla przykładu można podać najnowszą bibliografię prac bp. Walentego Wójcika opublikowaną przez Halinę Irenę Szumił w 2021 r., w której nie uwzględniono tekstów umieszczonych w omawianym czasopiśmie¹¹⁷.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Diecezji Sandomierskiej

Niższe Seminarium Duchowne w Sandomierzu

- Akta alumnów Niższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu (B), sygn. 34.
- Akta alumnów Niższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu (D), sygn. 36.
- Akta alumnów Niższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu (F–H), sygn. 37.
- Akta alumnów Niższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu (M), sygn. 41.
- Akta alumnów Niższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu (O), sygn. 42.
- Akta alumnów Niższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu (P), sygn. 43.
- Akta alumnów Niższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu (T–Z), sygn. 46.
- Akta personalne nauczycieli Niższego Seminarium Duchownego – Kasprzycki Antoni, sygn. 22.
- Dziennik lekcyjny 1932/1933 – klasa VII, sygn. 63.
- Dziennik lekcyjny 1934/1935 – klasa VI, sygn. 68.
- Dziennik lekcyjny 1934/1935 – klasa VII, sygn. 69.
- Dziennik lekcyjny 1934/1935 – klasa VIII, sygn. 70.
- Księga sprawozdań Koła Literackiego przy Niższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu, sygn. 181.
- Koło Literackie przy Niższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu – gazetka szkolna „Ku Wyzynom”, sygn. 182.

¹¹⁷ H.I. Szumił, *W posłudze pastoralnej Kościołowi i nauce. Biskup Walenty Wójcik (1914–1990)*, Sandomierz 2021, s. 29–84.

Literatura źródłowa

„Ku Wyżynom” (1933–1937).

Opracowania

Bibliografia polska 1901–1939, t. 1, *Jednodniówki*, red. E. Dombek, H. Machnik, Warszawa 2013.

Kraśńska I., Sławiński P., *Prasa Sandomierza – tradycje i współczesność. Zarys problematyki*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 26 (2023), z. 3, s. 27–52.

Mikosz J., *Charakterystyka funkcji sandomierskiego pisma szkolnego pt. „Spójnia”. Analiza za lata 1917–1938*, w: *Postrzeganie sfery publicznej w perspektywie nauk humanistycznych*, red. P. Pomajda, E. Chodźko, Lublin 2022, s. 188–214, bc.wydawnictwo-tygiel.pl/publikacja/FC23BD46-F35A-F88E-1E24-B-52B4960B944 [dostęp: 6 X 2022 r.].

Kotkowski S., *Formacja intelektualno-duszpasterska alumnów Seminarium Duchownego w Sandomierzu (1841–1926)*, „Studia Sandomierskie” (1980), nr 1, s. 45–46.

Piwko R., *Ojciec Wojciech Szlenzak (1916–1997). Strażnik pamięci o Sandomierskich Kolumbach*, Kielce 2019.

Sławiński P., *Collegium Gostomianum. Szkolnictwo średnie w Sandomierzu w latach 1915–1944*, t. 3, Sandomierz 2002, s. 24–25.

Sławiński P., *Czasopisma wydawane w Collegium Gostomianum*, „Spójnia”. Wydanie specjalnie 100 lat „Spójni”, Sandomierz 2016, s. 8–11.

Stanaszek B., Nowakowski R., *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 1, A–G, Sandomierz 2014.

Stanaszek B., Nowakowski R., *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 2, H–Ł, Sandomierz 2015.

Stanaszek B., Nowakowski R., Tylec P., *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 3, M–R, Sandomierz 2017.

Stanaszek B., Nowakowski R., Tylec P., *Słownik biograficzny księży diecezji sandomierskiej XIX–XX w.*, t. 4, S–Ż. *Biskupi i uzupełnienia*, Sandomierz 2019.

Szumił H.I., *W posłudze pastoralnej Kościołowi i nauce. Biskup Walenty Wójcik (1914–1990)*, Sandomierz 2021.

Zajac J., *Nieznane fragmenty czasopism seminaryjnych mówiące o życiu duchowym w Łucku czasu II Rzeczypospolitej*, „Niepodległość i Pamięć” (2015), z. 3, s. 143–144.

Aneks 1

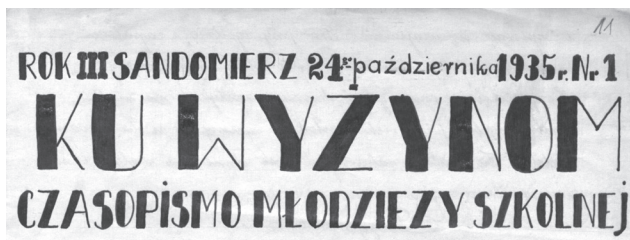
Winiety czasopisma „Ku Wyżynom” z lat 1933–1936

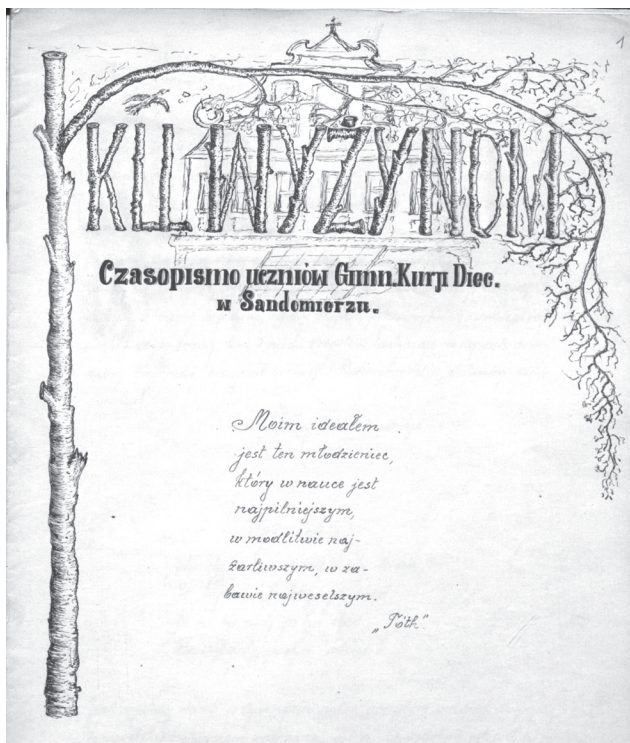
1. Pierwsza winieta „Ku Wyżynom” (1933), nr 1

2. Winieta „Ku Wyżynom” (1934), nr 3

3. Winieta „Ku Wyzynom” (1935), nr 1

4. Winieta „Ku Wyzynom” (1935), nr 2

5. Winieta „Ku Wyzynom” (1936), nr 1

Aneks 2

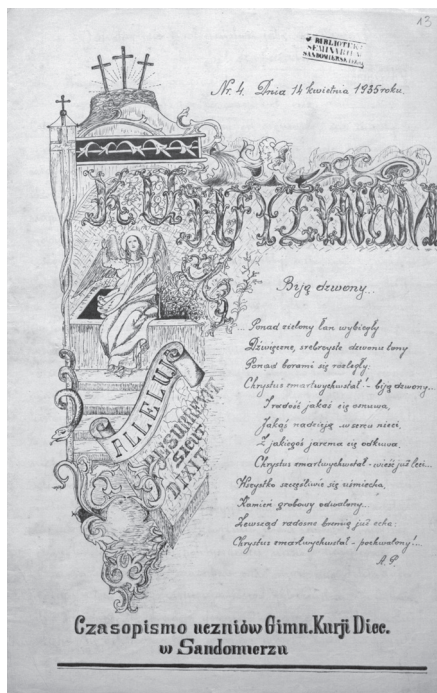
Strony tytułowe czasopisma „Ku Wyżynom” z lat 1934–1935

1. Strona tytułowa „Ku Wyżynom” (1934), nr 5

2. Strona tytułowa „Ku Wyżynom” (1935), nr 4

3. Alternatywna strona tytułowa „Ku Wyżynom” (1935), nr 4

4. Strona tytułowa „Ku Wyżynom” (1935), nr 3